

БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА
РЕПУБЛИКА СРПСКА
ВРХОВНИ СУД РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ
БАЊА ЛУКА
Број: 59 0 Пс 028306 21 Рев
Бања Лука, 5.1.2022. године

Врховни суд Републике Српске у вијећу састављеном од судија Виоланде Шубарић, као предсједника вијећа, Росе Обрадовић и Тање Бундало, као чланова вијећа, у правној ствари тужитеља „ПБС“ д.д. С., кога заступа М.Б., запослен код тужитеља, против тужене „ББ“ а.д. Б. у стечају, коју заступа В.Р., запослен код тужене, ради утврђења правне нарави уговора и исплатног реда признатог потраживања, вриједност спора 3.047.336,00 КМ, одлучујући о ревизији тужитеља против пресуде Вишег привредног суда у Бањој Луци број 59 0 Пс 028306 21 Пж од 7.9.2021. године, на сједници одржаној 5.1.2022. године, донио је

ПРЕСУДУ

Ревизија се одбија.

Образложење

Првостепеном пресудом Округног привредног суда у Бијељини број 59 0 Пс 028306 18 Пс 2 од 26.3.2021. године, одбијен је захтјев тужитеља да се утврди: да је уговор о ненамјенском ороченом депозиту број 19/14 од 31.3.2014. године, по правној нарави уговор о кредиту; да је потраживање тужитеља из стечајне масе признато одлуком ликвидационог управника број 574-1/15 од 20.03.2015. године у износу од 3.047.336,00 КМ, потраживање осигураног кредитора тужене и да спада у исплати ред из члана 119. став 1. тачка 2. Закона о банкама Републике Српске; да се наложи стечајном управнику да измијени табелу признатих потраживања: и тужитељ је обавезан да туженој накнади трошкове поступка у износу од 15.186,60 КМ, а одбијен је захтјев преко овог износа.

Другостепеном пресудом Вишег привредног суда у Бањој Луци број 59 0 Пс 028306 21 Пж од 7.9.2021. године, жалба тужитеља је одбијена и првостепена пресуда потврђена и одбијени су захтјеви тужитеља и тужене за накнаду трошкова жалбеног поступка.

Тужитељ ревизијом побија другостепену пресуду због повреда одредаба парничног поступка и погрешне примјене материјалног права и предлаже да се побијана пресуда преиначи и усвоји тужбени захтјев или укине и предмет врати другостепеном суду на поновно суђење.

Тужена у одговору на ревизију предлаже да се ревизија одбије као неоснована „уколико се претходно не одбаци као недозвољена“.

Ревизија није основана.

Тужитељ захтјевом у тужби тражи да се утврди да је уговор број 19/14 о ненамјенском ороченом депозиту од 31.3.2014. године, са анексом, уговор о кредиту и да потраживање тужитеља, које је признато у ликвидационом поступку има карактер потраживање осигураног кредитора тужене и да спада у други исплатни ред из члана 119 став 1. тачка 2. Закона о банкама Републике Српске („Службени гласник Републике Српске“ број 44/03 до 59/13, даље: ЗБ), који је мјеродаван за рјешавање овога спора и да се наложи стечајном управнику тужене да измијени табелу признатих потраживања.

Расправљајући о овако постављеном тужбеном захтјеву тужитеља првостепени суд је на основу проведених доказа утврдио: да су тужитељ и тужена 31.3.2014. године закључили уговор, број 19/14 о ненамјенском ороченом депозиту износа од 3.000.000,00 КМ, са орочењем на период од 3 мјесеца, који рок је продужен до 31.12.2014. године анексом уговора од 1.7.2014. године; да је над туженом отворен поступак ликвидације 23.12.2014. године, у ком поступку је тужитељ пријавио потраживање из основа наведеног уговора са доспјелом каматом, у износу од 3.047.336,00 КМ, које је ликвидациони управник признао одлуком број 574-1/15 од 20.3.2015. године; да је 24.1.2017. године над имовином тужене отворен поступак стечаја и да је тужитељ пријавом број 03-02-1-1912/17 од 7.3.2017. године у стечајном поступку пријавио потраживање у износу од 5.547.509,61 КМ и да је стечајни управник на испитном рочишту од 24.5.2017. године то потраживање признао и исто разврстао у ред намирења из члана 119. тачка 5. став 1. ЗБ; да предметно потраживање потиче из два уговора о ороченом депозиту: напријед наведеног уговора број 19/14, о ненамјенском ороченом депозиту износа од 3.000.000,00 КМ, са доспјелим каматама у износу од 47.336,00 КМ и уговора о Overnight депозиту од 26.11.2014. године и 27.11.2014. године, о орочењу износа од 2.500.000,00 КМ, са каматама у износу од 173,61 КМ, закљученог између тужене и „Б.Б.1“ д.д. С. (ранији назив тужитеља), који је рјешењем Општинског суда у Сарајеву број 065-0-Рег-16-005588 од 24.2.2017. године промијењен, у нови назив субјекта уписа „ПБС“ д.д. С.; да је накнадном пријавом „за умањење потраживања“, број 03-02-1-1912-1/17 од 17.11.2017. године, тужитељ обавијестио стечајног управника да повлачи пријављено потраживање у износу од 3.547.509,61 КМ, да остаје код потраживања у износу од 2.000.000,00 КМ и да је уз накнадну пријаву о одрицању од дијела потраживања доставио одлуку Надзорног одбора, број 02-НО-98/17 од 5.7.2017. године, о трајном отпису потраживања износа од 2.311.741,61 КМ и одлуку Надзорног одбора „Бор банке“ д.д. С., број НО-155/16 од 28.3.20186. године, о трајном отпису потраживања износа од 1.250.173,61 КМ; да је на посебном испитном рочишту од 27.3.2019. године стечајни управник признао потраживање у износу од 2.000.000,00 КМ, а оспорио је износ од 3.547.509,61 КМ и разврстао у исплатни ред приоритета намирења под тачком 5. став 1. члана 119 ЗБ, које податке је унио у табелу; и да је тужитељ тужбу у парници поднио 20.4.2015. године.

На основу овако утврђеног чињеничног стања првостепени суд је закључио, да предметни уговор има карактер уговора о ненамјенском ороченом депозиту и да се тумачењем истог у смислу одредбе члана 99. Закона о облигационим односима („Службени лист СФРЈ“, број 29/78, 39/85 и 57/89, те „Службени гласник Републике Српске“, број 17/93, 3/96, 39/03 и 74/04, даље: ЗОО), не може извести закључак да се ради о уговору о кредиту,

како то тужитељ тврди, те да тужитељ није доказао, који би то мотив био да уговорне стране закључе уговор о депозиту, сматрајући да закључују уговор о кредиту, то јесте, да се ради о привидном уговору из члана 66. ЗОО и да из наведених разлога, нема основа за закључак да је наведени уговор са анексом, по правној природи, уговор о кредиту. Даље је закључио, да код чињенице да не постоји идентитет у погледу потраживања пријављеног у стечајном поступку и тужбеног захтјева у овом поступку, да нису испуњене процесне претпоставке за подношење предметне тужбе које прописује одредба члана 110. Закона о стечају („Службени гласник Републике Српске“, број 16/16, даље: ЗС), у вези са чланом 107. ЗБ, јер потраживање чије се разврставање у одређени исплатни ред приоритета у табели признатих потраживања тражи, није пријављено у стечајном поступку и да зато, не може бити ни предмет овога поступка. Слиједом наведеног и имајући у виду да тужена нема статус „осигураног кредитора“ првостепени суд је закључио, да нема законског основа да наложи измјене у табели признатих потраживања, на начин како се то захтјевом у тужби тражи.

Другостепени суд је прихватио чињенична утврђења и правне закључке првостепеног суда па је жалбу тужитеља одбио и првостепену пресуду потврдио. Према становишту тога суда, у ситуацији када је законски заступник тужитеља поднеском од 17.11.2017. године, коначно потраживање тужитеља у стечајном поступку определијелио на износ од 2.000.000,00 КМ, а за преостали износ раније признатог потраживања од 3.547.509,61 КМ је извршен трајни отпис тог потраживања, да нема више оспореног потраживања и да слиједом тога, није остварен услов за судску заштиту у односу на потраживање из става 2. изреке првостепене пресуде, те како се не ради о уговору о кредиту, већ о уговору о депозиту (каким га идентификује, не само назив, него и његов садржај), да је стечајни управник правилно судио када је пријављено потраживање разврстао у потраживање осталих депозита.

Одлука другостепеног суда је правилна и законита.

Према одредби члана 1035. ЗОО, уговор о новчаном депозиту закључен је када се банка обавезала да прими, а депонент да положи код банке одређени новчани износ. Новчани депозит може бити по виђењу или орочен, с отказним роком или без отказног рока, са посебном намјеном или без намјене (члан 1038. став 1. ЗОО).

Предметни уговор је по правној природи, уговор о новчаном депозиту, како су правилно закључили нижестепени судови и за такву одлуку су дали ваљане и на утврђеном чињеничном стању и уз правилну примјену материјалног права засноване разлоге, које као правилне прихвата и овај суд.

Наиме, у смислу одредбе члана 1035. ЗОО депонент може бити правно и физичко лице, а како овом, а ни другом законском одредбом није прописан круг правних лица која могу бити депоненти, и по оцјени овога суда, нема законских сметњи да депонент буде Банка, као што је овдје случај. Из ових разлога, и из разлога што се у смислу одредбе члана 99. став 1. ЗОО уговорне одредбе примјењују онако како оне гласе и што су одредбе предметног уговора јасне и недвосмислене, не ради се о спорним и нејасним одредбама које би се, као такве требале тумачити истраживањем заједничке намјере уговорних страна и у складу са начелима облигационог права (члан 99. став 2. ЗОО), ревизиони наводи у овом правцу, указују се неоснованим.

У економском смислу постоје сличности између новчаних депозита и улога на штедњу (као и између уговора о новчаном депозиту и уговора о кредиту, каквим – предметни уговор правно квалификује тужитељ), јер оба ова правна посла воде истом циљу, осим што се код новчаних депозита не ради о прикупљању новчаних средстава од стране банке, ради пласмана тих средстава. Законска одредница садржана у ставу 2. члана 1035. ЗОО, којом је предвиђено овлаштење банке да располаже депонованим новчаним средствима и обавеза банке да врати депоненту депонована средства, под условима и на начин предвиђен уговором, сама по себи, не даје основа за закључак да предметни уговор има елементе уговора о кредиту, како је тужитељ неосновано тврдио током поступка, а то понавља и у ревизији, јер то, како је већ речено, не произлази из садржаја наведеног уговора.

Супротно наводима ревизије, ни околност да је тужена тужитељу предала бјанко мјеницу, број РС 422758466 и мјеничну изјаву (што није искључено у пракси код ове врсте уговора и што има обавезујући карактер када то странке уговоре), не мијења на ствари, јер управо њихов садржај недвосмислено потврђује закључак нижестепених судова да тужена нема статус осигураног кредитора из одредбе члана 119. став 1. тачка 2. ЗБ, већ да издата мјеница, даје право тужитељу (депоненту), да у случају да тужена (као депозитар), на његов захтјев не врати депонована средства у складу са уговором, попуни мјеницу до износа невраћеног депозита и да мјеница није издата као средство обезбјеђења враћања кредита, како то тужитељ настоји представити.

Према утврђењу нижестепених судова, парничне странке су 31.3.2014. године закључиле уговор број 19/14 о ненамјенском орочену депозиту у износу од 3.000.000,00 КМ, на рок од 3 мјесеца, уз годишњу камату од 2,9 %, а дана 1.7.2014. године и анекс уговора под бројем 03-4133/14, којим је каматна стопа уговорена 3,3 %, на годишњем нивоу и да је тужена (депозитар), као средство обезбјеђења предала тужитељу бјанко мјеницу за случај, да не врати депоновна средства у складу са предметним уговором.

Према даљем утврђењу судова које је, супротно ревизионим наводима, резултат правилне оцјене изведених доказа и које према одреби члана 240. став 1. Закона о парничном поступку („Службени гласник Републике Српске“, број 58/03 до 61/13, даље: ЗПП), не може бити предмет испитивања у овом ревизионом поступку, тужитељ је у поступку ликвидације пријавио потраживања у односу на тужену, а након тога је у стечајном поступку, пријавом потраживања од 7.3.2017. године пријавио потраживања са каматама, по основу наведених уговора у укупном износу од 5.547.509,61 КМ, с приједлогом „да се исто уврсти у исплатни ред у складу са Законом о банкама Републике Српске и у цијелости исплати“ (у којој пријави је наведено „да се стечајни суд и стечајни управник информишу, да се ради одређивања исплатног реда пријављеног потраживања, води спор код суда“, то јесте, ова парница), које потраживање је стечајни управник признао на испитном рочишту од 24.5.2017. године и исто разврстао у табелу потраживања, у исплатни ред из члана 119. став 1. тачка 5. ЗБ.

Након доношења одлуке Надзорног одбора „Б.Б.1“ д.д. С. (ранији назив тужитеља), број НО-155/16 од 28.9.2016. године, о трајном отпису потраживања у односу на тужену износа од 1.250.173,01 КМ и одлуке Надзорног одбора тужитеља, број 02-НО-98/17 од 5.7.2017. године, о трајном отпису потраживања према туженој у износу од 2.311.741,61 КМ, стечајни управник је на посебном испитном рочишту од 27.3.2019. године (чије одржавање

је, сагласно одредби члана 173. став 6. ЗС предвиђено у случају накнадног пријављивања потраживања, у мањем износу), изјавио: да „Потраживање тужитеља признаје у износу од 2.000.000,00 КМ, а оспорава износ од 3.547.509,61 КМ и разврстава у исплатни ред приоритета намирења под тачком 5. став 1. члана 119. ЗБ. Умањује се раније признато потраживање за КМ 3.547.509,61, а повећава оспорено потраживање за исти износ“, а стечајни судија је објавио, да се врши исправка пријаве потраживања овог повјериоца за износ од 3.547.509,61 КМ и укупно признато потраживање након исправке износи 2.000.000,00 КМ, а оспорено потраживање 3.547.509,61 КМ (које није обухваћено накнадном пријавом за умањење потраживања) разврстано у исплатни ред намирења под тачком 5. став 1. члана 119. ЗБ и да се ти подаци уносе у табелу пријављених потраживања, која сагласно одредби члана 173. став 4. ЗС, (у погледу износа и ранга признатих потраживања), има дејство правоснажне пресуде и иста се, с обзиром на правну природу предметног спора, намирују на начин и у поступку прописаном одредбом члана 119. став 1. тачка 5. ЗБ.

Признато је, дакле, потраживање тужитеља по пријави за умањење потраживања од 17.11.2017. године (која не садржи приједлог исплатног реда приоритета намирења пријављеног потраживања). Према члану 2. наведених одлука о трајном отпису потраживања (на темељу којих је поднесена пријава за умањено потраживање), саставни дио истих је „преглед потраживања са детаљним образложењем разлога трајног отписа“, који нису достављени у списе овог предмета, осим што се о томе, у свом исказу изјаснио законски заступник тужитеља Х.П. наводећи, да је раније пријављено потраживање накнадном пријавом умањено на износ од 2.000.000,00 КМ, с тим да се тужитељу призна статус „осигураног повјериоца“, какав захтјев је постављен у предметној тужби.

Међутим, како се исплатни ред приоритета намирења одређује у складу са ЗБ, у зависности од правне природе и основ пријављеног потраживања, и под условом да су парничне странке постигле „договор око услова за умањење потраживања“, исти би био у супротности са принудним прописима, и као такав ништав.

Како се тужбеним захтјевом, између осталог, тражи: да се утврди да је потраживање тужитеља из стечајне масе признато означеном одлуком ликвидационог управника у износу од 3.047.336,00 КМ, потраживање осигураног кредитора тужене и да спада у исплати ред из члана 119. став 1. тачка 2. ЗБ и да се наложи стечајном управнику да измијени табелу признатих потраживања (гдје је основ потраживања одлука ликвидационог управника), који вид потраживања, у том износу, ни по том основу, а ни тужбеним захтјевом - тражени исплатни ред приоритета, није пријављен у стечајном поступку (у којем су основ потраживања означени уговори и одлуке Надзорног одбора, а у вези исплатног реда је напријед било ријечи), очигледно је, да не постоји идентитет у погледу потраживања у овом поступку – и пријављеног потраживања у стечајном поступку. Стога, и по налажењу овога суда, нису остварене законске претпоставке из предње наведених одредби ЗС и ЗБ за одлучивање у овој парници, а наведени недостатак тужбе представља довољан (законом прописани) разлог за одбијање тужбеног захтјева, како су правилно судили и нижестепени судови.

Осим наведеног, како у конкретном случају нису испуњени услови из Закона о поступку ликвидације („Сужбени гласник Републике Српске“, број 64/02), за спровођење и закључење поступка ликвидације над имовином тужене, отварањем стечајног поступка стечајни повјериоци спорна потраживања према стечајном дужнику (која су дефинисана одредбом члана 174. ЗС), могу остварити само у стечајном поступку (члан 110. ЗС). Из ових разлога, за одлуку у овој парници правно релевантно је потраживање које је пријављено у стечајном поступку, а не потраживање пријављено у поступку ликвидације, па тиме ни одлука ликвидационог управника на којој се заснива тужбени захтјев.

И најзад, имајући у виду карактер уговора о ороченом депозиту од 31.3.2014. године, који (како је већ речено), није уговор о кредиту, а да тужитељ током поступка то, за уговор о Overnight депозиту од 26.11.2014. године и 27.11.2014. године није ни тврдио (који уговори су основ за подношење пријаве потраживања у стечајном поступку), предметно потраживање тужитеља нема карактер потраживања осигураних кредитора, што представља довољан разлог за одбијање тужбеног захтјева.

Побијана пресуда је, по налажењу овога суда, донесена правилном примјеном материјалног права и правилном оцјеном проведених доказа и садржи ваљане разлоге о одлучним чињеницама које, као правилне прихвата и овај суд, па приговори ревидента да је иста захваћена повредама одредаба парничног поступка на које се указује у ревизији и да је заснована на погрешној примјени материјалног права, нису основани.

С обзиром на разлоге садржане у образложењу ове пресуде, остали наводи ревизије, нису од значаја за правилност и законитост побијане пресуде.

Из наведених разлога, а на основу одредбе члана 248. ЗПП, одлучено је као у изреци.

Предсједник вијећа
Виоланда Шубарић

Тачност отправка овјерава
Руководилац судске писарнице
Биљана Аћић